

ANAYASA MAHKEMESİ'NİN GAZETECİLERLE İLGİLİ KIDEM HAKKI KARARI

1. GENEL OLARAK

Ankara 21 inci İş Mahkemesi, 5953 sayılı Basın İş Kanunu'nun 6 ncı maddesinde yer alan "Meslekte en az 5 yıl çalışmış gazetecilere kıdem hakkı tanınması ve kıdem tazminatı hesabında yıllık hizmetin 6 aydan az kısmının dikkate alınmamasını" düzenleyen yasa hükümlerinin iptali istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurmuş, Anayasa Mahkemesi 04.05.2023 tarihli kararıyla¹ söz konusu iki hükmün de iptal edilmesini oybirliği ile kabul etmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı 14.06.2023 tarih ve 32221 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Anayasa Mahkemesi, 5953 sayılı Basın İş Kanunu'nun "Akdin İşveren Tarafından Feshi ve Kıdem Tazminatı" başlığını taşıyan 6 ncı maddesinin birinci fıkrası ve aynı maddenin yedinci fıkrasının ikinci cümlesinin iptal edilmesiyle ilgili kararında, diğer iş kanunlarında kıdem süresi için bir yılın yeterli görüldüğünü, bir yıldan artan sürelerinde kıdemde dikkate alındığını, bu durumun gazetecilerle diğer işçiler arasında farklılık yarattığını ve nesnel ve makul bir temele dayanmadığını ve ölçülülük niteliği taşımadığını, bu nedenle söz konusu düzenlemelerin Anayasa'nın 10 ve 35 inci maddelerine aykırı olmasını nedeniyle iptal edildiğini belirtmiştir.

2. ANAYASA MAHKEMESİ KARARI İLE BASIN İŞ KANUNU'NUN 6 NCİ MADDESİNDE İPTAL EDİLEN HÜKÜMLER VE İPTAL GEREKÇELERİ

5953 sayılı Basın İş Kanunu'nun 6 ncı maddesi "Akdin İşveren Tarafından Feshi ve Kıdem Tazminatı" başlığını taşımaktadır.

5953 sayılı Basın İş Kanunu'nun 6 ncı maddesine göre, "**Meslekte en az 5 yıl çalışmış olan gazetecilere kıdem hakkı tanınır. (İptal fıkra: Anayasa Mahkemesinin 4/5/2023 Tarihli ve E: 2021/62, K: 2023/89 Sayılı Kararı ile.)**

Kıdem hakkı gazetecinin mesleke ilk giriş tarihinden itibaren hesaplanır.

Akdin feshi halinde gazeteci, bu süreye göre hesaplanacak tazminatı almaya hak kazanır. Birinci maddenin şümulüne giren bir işyerinde işverenle arasındaki hizmet münasebeti bir veya müteaddit mukaveleye istinaden fasılasız olarak en az beş yıl sürmüş olan gazetecinin işine son verilmesi yapılacak yazılı ihbardan itibaren üç ay geçtikten sonra muteber olur. Beş seneden az hizmeti olanlar için bu ihbar müddeti bir aydır.

İhbar müddetinin son günü olan tarih tazminata esas tutulur ve yıllık izinden sayılmaz. Gazeteci yıllık iznini kullanmamışsa, işine son verilmesi halinde, izin müddetine ait ücreti kendisine peşin olarak verilir.

¹ AYM Başkanlığı E.2021/62, K.2023/89, K.T.04.05.2023

Hizmetine bu madde hükümlerine göre son verilen gazeteciye feshi ihbar edilen mukavelenin taallük ettiği her hizmet yılı veya küsuru için, son aylığı esas ittihaz olunmak suretiyle her yıl için bir aylık ücreti miktarında tazminat verilir. **Ancak yıllık hizmetin 6 aydan az kısmı dikkate alınmaz.(İptal ikinci cümle: Anayasa Mahkemesinin 4/5/2023 Tarihli ve E: 2021/62, K: 2023/89 Sayılı Kararı ile.)** İlk mukavele yılında bu miktar hesaplanmaz.

Bir defa kıdem tazminatı alan gazetecinin kıdemi, yeni işine girişinden itibaren hesaplanır. Ancak, buna aykırı olarak işverenle gazeteci arasında yapılacak mukavele muteberdir.

İşverenin maddi imkansızlık sebebiyle gazetecinin tazminatını bir defada ödeyememesi halinde, tediye en çok dört taksitte yapılır ve bu taksitlerin tamamının süresi bir yılı geçemez.

Ancak, bu bölünme o iş yerinin mali vergisini tahakkuk ettiren maliye şubesinin, müessesenin zarar etmekte olduğu kararı üzerine yapılabilir.

İş Kanunu'nun 18, 19, 20, 21 ve 29 uncu maddesi hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.”

Anayasa Mahkemesi'nin kararı ile birlikte, 5953 sayılı Basın İş Kanunu'nun 6 ncı maddesinin birinci fıkrası ve yedinci fıkrasının ikinci cümlesi iptal edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi 5953 sayılı Basın İş Kanunu'nun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının iptalini, “5953 sayılı kanun kapsamında düzenlenen gazetecilerin kıdem tazminatı haklarının Anayasanın 35 inci maddesi çerçevesinde mülkiyet hakkı kapsamında bulunduğunu, ilgili Kanun kapsamında çalışan gazetecilerin kıdem tazminatına hak kazanmaları için gazetecilik mesleğinde en az 5 yıl çalışmış olma şartının arandığını, iş sözleşmesiyle işçi statüsünde çalışanların büyük bölümünün 4857 sayılı İş Kanunu'na tabi olarak çalışmakla birlikte basın sektöründe çalışan gazeteciler için 5953 sayılı Kanun gibi özel iş kanunlarının da bulunduğunu, kıdem tazminatına esas kıdem süresi bakımından farklı kanun hükümlerine tabi olmakla birlikte iş sözleşmesiyle işçi statüsünde çalışan kişilerin karşılaştırma yapmaya müsait olacak şekilde benzer durumda olduklarını, Anayasanın 10 uncu maddesi uyarınca eşitlik ilkesinin gereği olarak karşılaştırma yapmaya müsait olacak şekilde benzer durumda olanlar arasından bir kısmı lehine getirilen farklı düzenlemenin bir ayrıcalık tanınması niteiliğinde olmaması için nesnel ve makul bir temele dayanması ve ölçülü gerektiği, kıdem tazminatına esas kıdem süresine ilişkin olarak 4857 sayılı İş Kanunu'na tabi olarak çalışan işçiler bakımından anılan Kanun'un 120 nci maddesi uyarınca halen yürürlükte bulunan 1475 sayılı İş Kanunu'nun 14 üncü maddesi uyarınca 1 yılın yeterli görüldüğünü, basın sektöründe çalışan gazetecilerin kıdem süresinin 5 yıl olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralla 5953 sayılı Kanun'a tabi çalışan gazeteciler ile diğer kanunlara tabi çalışan işçiler arasında bir farklılığın yaratıldığının anlaşıldığı, gazeteciler aleyhine kıdem süresinin 5 yıl olarak belirlenmesi suretiyle genel olarak işçiler için öngörülen süreden daha uzun bir süre belirlenmesinin nesnel ve makul bir temele dayanmadığı, öte yandan basın mesleğinde ilk girdiği tarihten itibaren kuralla öngörülen 5 yılın dolmasıyla kıdem tazminatına hak kazanan ve söz konusu tazminatı alarak önceki dönemi tasfiye eden basın işçisi yönünden çalışacağı anılan Kanun kapsamındaki işyerlerinde geçen süreler için alacağı kıdem tazminatının yeniden 5 yıl üzerinden hesaplanacağı, bu durumda ise kuralın basın işçileri aleyhine açık bir dengesizlik oluşturarak aşırı bir külfete neden olduğu ve dolayısıyla farklı muamelelerin ölçsüz olduğunun anlaşıldığı, bu itibarla kuralın mülkiyet hakkı bağlamında eşitlik ilkesine aykırı olduğu sonucuna ulaşıldığı, açıklanan nedenlerle kuralın Anayasa'nın 10 uncu ve 35 inci maddelerine aykırı olup iptali gerektiği” gerekçelerine dayandırmıştır.

Anayasa Mahkemesi 5953 sayılı Basın İş Kanunu'nun 6 ncı maddesinin 7 nci fıkrasının ikinci cümlesinin iptalini ise, “..Söz konusu düzenlemede 5953 sayılı Kanun kapsamında çalışan gazetecilerin mülkiyet hakkı kapsamındaki kıdem tazminatının hesaplama biçiminin düzenlendiğini, söz konusu fıkra uyarınca kıdem tazminatının gazetecinin toplam kıdeminin her bir yılı için bir aylık ücreti şeklinde ödendiğini, bu bağlamda itiraz konusu kuralın basın işçileri yönünden kıdem tazminatının 6 aydan az artık sürenin dikkate alınmadan hesaplanacağını öngördüğünü, ancak karşılaştırma yapılmaya uygun 4857 sayılı Kanun kapsamında çalışan ve kıdem tazminatını 1475 sayılı Kanun'un 14 üncü maddesi uyarınca alan işçiler yönünden bu tür bir düzenleme bulunmadığını, söz konusu Kanun kapsamındaki işçilerin kıdem tazminatı hesaplanırken kıdeme dahil tüm sürelerin hesaplama dahil edildiğini, 5953 sayılı Kanun'a tabi çalışan basın işçileri (gazeteciler) ile diğer kanunlara tabi çalışan işçiler arasında basın işçileri aleyhine bir farklılığın yaratıldığını, basın işçilerinin belirli bir süreden az hizmet sürelerinin kıdem tazminatı hesabında gözletilmemesinin nesnel ve makul bir nedene dayanmadığı, dolayısıyla kuralın mülkiyet hakkı yönünden eşitlik ilkesine aykırı olduğu, açıklanan nedenlerle kuralın Anayasa'nın 10 uncu ve 35 inci maddelerine aykırı olduğu ve iptali gerektiği” gerekçelerine dayandırmıştır.

Anayasa Mahkemesi'nin bu iptal kararı ile birlikte, kararın Resmi Gazete'de yayımı tarihinden itibaren yukarıda belirtilen hükümler yürürlükten kalkmış olup, bundan sonra anılan madde kapsamında yapılan fesihlerde işverenler tarafından gazetecilere tıpkı İş Kanunu ve Deniz İş Kanunu'nda olduğu üzere işyerinde en az bir tam yıl çalışmaları ve artan süreler dikkate alınarak her yıl için birer aylık ücretleri tutarında kıdem tazminatı ödenecektir.

3. ANAYASA MAHKEMESİ İPTAL KARARLARININ HUKUKİ NİTELİĞİ

Anayasa Mahkemesi kararlarının niteliği, bağlayıcılığı ve uygulanması esasları Anayasa'nın 153 üncü maddesinde düzenlenmiştir.

Anayasa'nın 153/1 maddesi uyarınca, Anayasa Mahkemesi kararları kesindir. Bu ilke, Anayasa Mahkemesi kararlarının değiştirilmesi veya iptali için herhangi bir merciye başvurulamayacağı anlamına gelmektedir.

İptal kararları gerekçesi yazılmadan açıklanamaz.

Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararları geriye yürümez.

Anayasa Mahkemesi bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin tamamını veya bir hükmünü iptal ederken, kanun koyucu gibi hareketle, yeni bir uygulamaya yol açacak biçimde hüküm tesis edemez.

Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak 1 yılı geçemez.

İptal kararının yürürlüğe girişinin ertelendiği durumlarda, Türkiye Büyük Millet Meclisi, iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğu dolduracak kanun teklifini öncelikle görüşüp karara bağlar.

Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar.

4. SONUÇ

5953 sayılı Basın İş Kanunu'nun 6 ncı maddesinde yer alan "Meslekte en az 5 yıl çalışmış gazetecilere kıdem hakkı tanınması ve kıdem tazminatı hesabında yıllık hizmetin 6 aydan az kısmının dikkate alınmamasını" düzenleyen yasa hükümlerinin iptali istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurulması üzerine, Anayasa Mahkemesi 04.05.2023 tarihli kararıyla² söz konusu iki hükmün de iptal edilmesini oybirliği ile kabul etmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı 14.06.2023 tarih ve 32221 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Anayasa Mahkemesi , 5953 sayılı Basın İş Kanunu'nun "Akdin İşveren Tarafından Feshi ve Kıdem Tazminatı" başlığını taşıyan 6 ncı maddesinin birinci fıkrası ve aynı maddenin yedinci fıkrasının ikinci cümlesinin iptal edilmesiyle ilgili kararında , diğer iş kanunlarında kıdem süresi için bir yılın yeterli görüldüğünü, bir yıldan artan sürelerin de kıdemde dikkate alındığını, bu durumun gazetecilerle diğer işçiler arasında farklılık yarattığını ve nesnel ve makul bir temele dayanmadığını ve ölçülülük niteliği taşımadığını, bu nedenle söz konusu düzenlemelerin Anayasa'nın 10 ve 35 inci maddelerine aykırı olmasını nedeniyle iptal edildiğini belirtmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin bu iptal kararı ile birlikte, kararın Resmi Gazete'de yayımı tarihinden itibaren yukarıda belirtilen hükümler yürürlükten kalkmış olup, bundan sonra anılan madde kapsamında yapılan fesihlerde işverenler tarafından gazetecilere tıpkı İş Kanunu ve Deniz İş Kanunu'nda olduğu üzere işyerinde en az bir tam yıl çalışmaları ve artan süreler dikkate alınarak her yıl için birer aylık ücretleri tutarında kıdem tazminatı ödenecektir.

BARIŞ ERDEM DANIŞMANLIK İŞ HUKUKU EKİBİ

² AYM Başkanlığı E.2021/62,K.2023/89, K.T.04.05.2023